

DEAN SKIRA DIZAJNER RASVJETE S BOGATOM BIOGRAFIJOM OSVJETLJENJA

ZAHVALAN SAM ŠTO SAM IMAO PRILIKU OSJETITI TOPLINU PAPINE RUKE I DONIJETI NAŠE SVJETLO U SRCE VATIKANA

“Svjetlo nije važno za arhitekturu, već za ljude koji u njoj žive. Uvijek ističem ovu misao, jer podrazumijevam da je vrijednost ljudskog doživljaja prava vrijednost svjetla. Taj doživljaj zahtijeva i da je svjetlo integralni dio arhitekture i zato su nam suradnje s arhitektima vrlo važne

Ovogodišnje božićne jaslvice, koje su na Trg sv. Petra stigle iz grada Sutria, prostiru se na 116 metara četvornih, a kupola doseže visinu od sedam metara. Osamnaest skulptura u prirodnoj veličini izradilo je 11 umjetnika iz regije Friuli. Osvijetliti te elemente na takvom posebnom mjestu ipak nije jednostavan posao, što su kolege u Italiji prepoznali i preporučili nas. Ispunili smo, i nadmašili sva očekivanja, a to je uvijek posebno zadovoljstvo

JAKOV KRŠOVNIK

Osamnaest kipova u prirodnoj veličini u drvu čine ovogodišnje božićne jaslvice postavljene na Trgu svetog Petra u Vatikanu od 3. prosinca pa do 8. siječnja 2023. godine. Izradio ih je tim umjetnika iz Furlanije-Juljske krajine među kojima su umjetnički ravnatelj Stefano Comellia i Oleksander Shteynher, ukrajinski umjetnik nastanjen u Italiji. Hrvatskoj tvrtki Skira iz Pule, specijaliziranoj za dizajn rasvjete, pripala je čast osvjetliti ih. Skira je tvrtka Deana Skire, dizajnera rasvjete s bogatom biografijom, koji je osvjetlio, između ostalih, podvodni tunel Eurasiju koji spaja Aziju i Europu, Evolution Tower u Moskvi, okoliš lošinskog hotela Bellevue, Hendrixov most u Zagrebu, Meštrovićev paviljon u Zagrebu, pulske dizalice i brojne druge poznate lokacije. - Svjetlosna scenografija koja narativno prati i nadopunjuje ovogodišnju umjetničku interpretaciju jaslvice svaku će se noć pojaviti nakon

“Evolution Tower je bio vrlo zahtjevan po pitanju arhitekture i tehnologije, podvodna instalacija meduza u Čikatu je također zahtijevala određenu hrabrost... U mnogim projektima smo testirali vlastite granice i sposobnosti, i uspjeli! Veličina projekta ne utječe na njegovu važnost ili zahtjevnost jer je svaki projekt rezultat suradnje koja postaje ključna za uspjeh realizacije

sumraka, poput betlehemske zvijezde nakon Isusova rođenja, rekao je Skira za Hinu, a više o tome kako je došlo do suradnje s Vatikanom, susretu s papom Franjom koji ga je primio početkom prosinca, o svojoj radnoj filozofiji i stilu te drugim aktualnim projektima mailom nam je odgovorio Dean Skira.

Kreativna rješenja

Kako je došlo do suradnje s Vatikanom da je vaša tvrtka Skira osvjetlila jaslvice u Vatikanu?

- Ovogodišnje božićne jaslvice, koje su na Trg sv. Petra stigle iz grada Sutria, prostiru se na 116 metara četvornih, a kupola doseže visinu od sedam metara. Osamnaest skulptura u prirodnoj veličini izradilo je jedanaest umjetnika iz talijanske regije Friuli. Osvijetliti te elemente na takvom posebnom mjestu ipak nije jednostavan posao, što su kolege u Italiji prepoznali i preporučili nas za tu suradnju. Znali su da imamo sve potrebne kompetencije u kreativnim rješenjima i iskustva s tehnološki zahtjevnim projektima, što se pokazalo vrlo važnim i jer je rasvjeta pratila glazbenu podlogu na svečanom otvorenju.

Na što je bilo potrebno posebno obratiti pažnju pri ovom projektu? Jesu li iz Vatikana imali posebnih zahtjeva?

- Pažnja je bila usmjerena na umjetničku i vjersku vrijednost projekta, te smo vrijednosti htjeli istaknuti i svjetlom im iskazati poštovanje. Također, bilo nam je jako važno da dobro predstavimo našu državu među ostalim delegacijama i tu bih pohvalio naše veleposlanstvo pri Svetoj Stolici. U izvedbi je bilo bitno uklopiti izvore svjetla u postojeću strukturu, i svakoj od tih pedesetak svjetiljki posvetiti pažnju kroz programiranje, usmjeravanja i fina podešavanja kako bismo dobili željeni efekt. Predstavnici Vatikana nisu imali posebnih zahtjeva što se osvjetljenja tiče, ali su kroz nekoliko koordinacija zahtijevali potrebne

informacije za pripremu sigurnosnih i tehničkih preduvjeta te su nas upoznali s protokolom za prijem kod Svetog Oca. Na generalnoj probi su svi bili vrlo ugodno iznenađeni opremom i osvjetljenjem. Ispunili smo, i nadmašili sva očekivanja, a to je uvijek posebno zadovoljstvo.

Susreli ste i s papom Franjom, kako ste doživjeli taj susret?

- Vrlo osobno, doista je taj susret za mene bio jedno posebno duhovno iskustvo. Zahvalan sam što sam imao priliku osjetiti toplinu Papine ruke i donijeti naše svjetlo u srce Vatikana.

Koja je vaša stilska vodilja u radu?

- Svjetlo nije važno za arhitekturu, već za ljude koji u njoj žive. Uvijek ističem ovu misao jer podrazumijevam da je vrijednost ljudskog doživljaja prava vrijednost svjetla. Taj doživljaj zahtijeva i da je svjetlo integralni dio arhitekture i zato su nam suradnje s arhitektima vrlo važne. Također, investitori imaju svoje ciljeve i tu nastojimo balansirati u svakom smislu, pritom uvijek s najboljom namjerom za rezultat projekta i krajnje korisnike prostora koje osvjetljava.

Kompleksna tehnologija

Više od trideset godina profesionalno se bavite svjetlom, koliko su se u tom vremenu promijenili vaša radna filozofija ili stilska nagnuća?

- Puno toga se promijenilo u posljednjih 30 godina, prvenstveno u tehnologiji koja je postala nevjerojatno kompleksna te zahtijeva kontinuiranu edukaciju uz brojne regulative, norme i zakone. S druge strane, ono najvažnije je ostalo nepromijenjeno, a to je moj entuzijazam i vrijednosti do kojih mi je stalo, a koje se odražavaju i u mojim projektima. Uvijek sam težio kvaliteti i kreativnom izražaju, i koliko god živimo u svijetu ubrzane prolaznosti, naše realizacije imaju dugoročnu vrijednost.

Iz Pule ste otišli 1986. u New York, gdje ste osnovali firmu, a devedesetih ste se vratili u Hrvatsku te je u

VIJETLIO JE OVOGODIŠNJE BOŽIĆNE JASLICE NA TRGU SV. PETRA

Svjetlosna scenografija narativno prati i nadopunjuje umjetničku interpretaciju jasllica u Vatikanu

“ Tvrtku koja se bavi ovako specijaliziranim poslom je teško voditi na hrvatskom tržištu koje je relativno malo. Na sreću, prepoznati smo i u inozemstvu pa je naše područje djelovanja puno šire i tako uspijevamo premostiti sva ograničenja s kojima smo suočeni u Hrvatskoj

“ Tijekom zadnjih 30 godina realizirali smo jako puno projekata, od kojih su mnogi postali doista prepoznatljivi, čak i po cijelom svijetu. Na mojim putovanjima prepoznaju me po pulskim dizalicama, Tricku, Hendrixovom mostu, ali i Eurasia tunelu, Evolution Toweru, Matrixu, a odsad će i po vaticanskim jasllicama

Puli danas sjedište vaše tvrtke. Kako je danas imati tvrtku u Hrvatskoj?

- Tvrtku koja se bavi ovako specijaliziranim poslom je teško voditi na hrvatskom tržištu koje je relativno malo. Na sreću, prepoznati smo i u inozemstvu pa je naše područje djelovanja puno šire i tako uspijevamo premostiti sva ograničenja s kojima smo suočeni u Hrvatskoj. S druge strane, uvijek se radujemo svakoj suradnji s domaćim arhitektima, i uvijek izlazimo u susret svima koliko je moguće. Mislim da smo mi kao tim jedinstveni, svatko od nas daje maksimum, a opet smo fleksibilni i prilagodimo se potrebama tržišta što znači da možemo naći rješenja koja su povoljnija u izvedbi, a također imamo dovoljno znanja i za najzahtjevnije suradnje. Tvrdim da u Hrvatskoj postoji enorman potencijal i žao mi je što mnogi hrvatski arhitekti i kreativci ne šire svoje sposobnosti na međunarodno tržište. Ono što mene najviše brine kod nas je postupni gubitak autoriteta struke, što nije slučaj samo u našoj djelatnosti. Najjasnije se to primjećuje kroz postupke javne nabave u kojem autor gubi kontrolu nad vlastitim projektom i autoritet je prepušten onom izvođaču koji ponudi najnižu cijenu, bez obzira na kvalitetu i poštovanje autorstva. Time i sam naručitelj, tj. investitor, u ovom slučaju lokalna zajednica ili država, na koncu ne zna što će dobiti jer ni on sam nema kontrolu nad trošenjem vlastitog novca, što je prilično paradoksalno jer često realizacija ne zadovoljava željeni efekt ili kvalitetu izvedenog projekta. Moralni aspekt sudionika u javnoj nabavi također je ponekad problematičan, kao u slučaju gdje su brutalno kopirali naš autorski rad kako bi dobili posao jer je jedini kriterij cijena, što nam se dogodilo na projektu Svetvinčenat u Istri. Tada je lokalni proizvođač doslovno kopirao proizvod koji smo mi dizajnirali

za belgijskog naručitelja, dobili su niz međunarodnih nagrada i nedvojbeno se etablirali kao autori tog proizvoda. Nažalost, time su doveli u neugodnu situaciju i samog naručitelja jer su vlasnici zaštićenog autorskog djela pokrenuli pravne postupke u zaštiti svojih prava. Postupak će vjerojatno trajati jako dugo i pitanje je kako će završiti jer je kod nas prilično spor proces kad je u pitanju zaštita autorskog prava. Zanimljivo je da se isti slučaj za isti proizvod dogodio i u Maroku, gdje je turski proizvođač također kopirao taj proizvod, ali su odmah nakon primitka pisma odvjetnika iz Belgije zaustavili proizvodnju i skinuli sve proizvode koji su već bili montirani, i to bez prigovora. Nažalost, teško kod nas možemo očekivati istu reakciju od mojih susjeda koji su se tako nepošteno ponijeli prema meni, a i prema investitoru.

Predavanja po svijetu

Koji je bio najzahtjevniji projekt koji ste do sada radili?

- Teško je izdvojiti jedan, jer je svaki zahtjevan na svoj način kad dajete svoj maksimum. Prioritet mi je da projekt bude doraden do najvažnijih detalja, uz sva ograničenja

i prepreke na koje uvijek nailazimo. Različiti projekti su u različitim područjima zahtjevniji; neki su zahtjevniji kreativno, tehnološki, drugi su zahtjevniji u suradnjama, uvjetima i budžetima, proceduri, čak i neugodnim raspletima poput spomenute realizacije projekta u Istri. Evolution Tower je bio vrlo zahtjevan po pitanju arhitekture i tehnologije, podvodna instalacija meduza u Čikatu je također zahtijevala određenu hrabrost... U mnogim projektima smo testirali vlastite granice i sposobnosti, i uspjeli! Tu bih naglasio da veličina projekta ne utječe na njegovu važnost ili zahtjevnost jer je svaki projekt rezultat suradnje koja postaje ključna za uspjeh realizacije. Pokazalo se da najbolje rezultate postizem s ljudima koji u sebi imaju barem trunčicu entuzijazma i koji su iskreno zainteresirani u ishod projekta.

Kao gost predavač povremeno predajete na FER-u i Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu, što je najvažnije na što upozoravate studente?

- Predavanja su neizostavan dio mog posla, najviše jer je i dalje potrebno razvijati svijest o važnosti kvalitetnog svjetla. Predavanja održavam po cijelom svijetu i pred različitim publikom za koju prilagođavam sadržaj da bude svakome što zanimljivije i korisnije, ali uvijek nastojim razgovarati o temama koje pokušavaju dati odgovor na konkretne probleme. Primjerice, u siječnju držim predavanje na čuvenom Bocconiju u Milanu studentima mastera, a u svibnju sam pozvan da držim predavanje u Bangkoku i Singapuru proizvođačima rasvjete i arhitektima. Nedavno sam dao intervju za fakultet FIT Fashion Institute of Technology u New Yorku gdje sam studirao i ta su me sjećanja vratila u moju mladost, i cijeli put koji sam otad prošao. Barem dio tih iskustava pokušavam prenijeti studentima

Vaticanske jasllice